

درسنامه جامعه‌شناسی

نویسنده: مینا رسایی

مؤسسه علمی انتشاراتی سنا
(سامانه نوین آموز)

سرشناسه	مینا رسایی
عنوان و نام پدیدآور	جامعه‌شناسی، مینا رسایی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات علمی سنا،
مشخصات ظاهری	۱۷۷ ص: مصور، جدول؛ ۲۲×۲۹ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۷-۴۹-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبای مختصر
یادداشت	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir
	قابل دسترسی است.
شناسه افزوده	مینا رسایی
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۷۶۱۶۸

مؤسسه علمی انتشاراتی سنا (سامانه نوین‌آموز)

درسنامه جامعه‌شناسی

مینا رسایی

۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۷-۴۹-۹

دوم - ۱۴۰۳

انتشارات علمی سنا

علیرضا زمانی

elmisana@gmail.com

sanabook.com

۱۰۰ نسخه

برای مشاهده قیمت اسکن کنید ➡

نام کتاب

نویسنده

شابک

نوبت چاپ

صفحه‌آرایی

طراح جلد

پست الکترونیک

سایت انتشارات

تیراژ

قیمت

«شما می‌توانید کتاب‌های مؤسسه انتشاراتی علمی سنا را علاوه بر کتابفروشی‌های سراسر کشور، از نمایندگی‌های اختصاصی مؤسسه واقع در کلیه استان‌ها تهیه نمایید.»
آدرس نمایندگی‌ها در سایت sanapezeshki.com و یا انتهای کتاب درج شده است.
تلفن دفتر پخش: ۰۲۱-۶۶۵۷۴۳۴۵

مجموعه‌ای که در مقابل شماسست نتیجه ماه‌ها تلاش و زحمات فراوان مؤلفین و دست‌اندرکاران گروه آموزشی سنا بوده که بر اساس مطالب جمع‌آوری شده توسط نفرات برتر سال‌های اخیر و مطالب تدریسی اساتید عضو بورد تخصصی هر رشته در کشور (طراحان سؤال) و منابع فارسی و لاتین اعلام شده از طرف وزارت طراحی و اجرا شده است، به‌طوری‌که داوطلبین با خواندن این جزوه تا حد بسیار زیادی از خواندن منابع متعدد برای این درس بی‌نیاز می‌گردند. با این حال ممکن است که در آزمون‌های سال‌های بعد، یک یا چند سؤال معدود آورده شود که در این ویرایش از جزوه نباشد و یا به‌طور مستقیم به آن اشاره نشده باشد که گروه برای رفع این مشکل احتمالی هر سال جزوات خود را توسط اساتید صاحب‌نظر و یا نفرات برتر سال‌های بعد ویرایش و به روز نموده و آن را به‌صورت تلفنی و از طریق سایت سنا (www.sanapezeshki.com) به فروش می‌رساند. از این‌رو جزوات منتشر شده در هر سال با جزوات منتشر شده سال قبل تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای دارد. توجه داشته باشید که برخی مؤسسات غیرمجاز تحت عنوان نمایندگی سنا جزوات سال‌های پیش را به قیمت‌های پایین به فروش می‌رسانند. لذا هنگام خرید جزوات توجه فرمایید که جزوات اصل همیشه در برگه‌های با حاشیه رنگی به فروش می‌رسند. (در غیر این صورت جزوه‌ای که پیش روی شماست حتماً به‌صورت غیرمجاز کپی شده و استفاده از آن به دلیل عدم رضایت گردآورندگان، مشکل شرعی و اخلاقی خواهد داشت).

از آنجائی که تهیه و تدوین این جزوات کاری بسیار مشکل و طاقت‌فرسا بوده و بابت هر کدام از جزوات هزینه و وقت بسیاری صرف شده است. لذا خواهشمندیم به‌منظور ارج نهادن به تلاش مؤلفین و دست‌اندرکاران تهیه این جزوه و عدم تضییع حقوق آنها، از تکثیر از آن به هر نحو (به‌صورت کامل یا بخشی از آن) خودداری نمایید. چرا که موسسه بابت این کار متضرر شده و از ادامه کار ارائه جزوات بروز و ویرایش شده باز خواهد ماند.

فهرست مطالب

بخش اول	۵
فصل اول: کلیات	۵
فصل دوم: تاریخچه جامعه‌شناسی و تفکرات اجتماعی	۱۴
فصل سوم: جامعه‌شناسی و سایر رشته‌های علوم انسانی	۲۶
فصل چهارم: روش تحقیق در جامعه‌شناسی	۳۰
فصل پنجم: فرهنگ	۳۲
فصل ششم: گروه‌های اجتماعی	۳۷
فصل هفتم: ارزش‌ها، هنجارهای کنترل اجتماعی	۴۳
فصل هشتم: نهادهای اجتماعی	۴۷
فصل نهم: خانواده و خویشاوندی	۵۰
فصل دهم: موقعیت، نقش و پایگاه اجتماعی	۵۵
فصل یازدهم: طبقات و قشربندی اجتماعی	۵۸
فصل دوازدهم: تغییرات اجتماعی	۶۳
بخش دوم	۶۷
فصل اول: نظریه‌های جامعه‌شناسی	۶۷
فصل دوم: مثبت‌گرایی	۷۴
فصل سوم: تطورگرایی	۸۱
فصل چهارم: ساخت‌گرایی	۸۷
فصل پنجم: کارکردگرایی	۹۵
فصل ششم: کنش متقابل نمادی	۱۰۴
فصل هفتم: پدیدارشناسی و جامعه‌شناسی	۱۱۳
فصل هشتم: نظریه مبادله	۱۲۱
فصل نهم: روش‌شناسی مردمی، جامعه‌شناسی زندگی روزمره و معرفت‌عامیانه	۱۳۲
فصل دهم: دیدگاه‌های مکتب فرانکفورت	۱۴۱
بخش سوم	۱۴۹
فصل اول: جامعه‌شناسی و سازمان‌ها	۱۴۹
فصل دوم: مفاهیم مهم در جامعه‌شناسی سازمان‌ها	۱۵۲
فصل سوم: بنیانگذاران جامعه‌شناسی و فکر سازمانی	۱۵۴
فصل چهارم: نظریه‌های سازمانی	۱۵۸
فصل پنجم: اهداف، طراحی و ساخت سازمان	۱۶۴
فصل ششم: انواع سازمان‌ها	۱۶۶
فصل هفتم: دولت و حکومت	۱۶۸
فصل هشتم: ساختار سازمان و تاثیر آن بر کارکرد جامعه	۱۷۲

بخش اول
فصل اول: کلیات

واژه جامعه‌شناسی از ابداعات آگوست کنت فیلسوف فرانسوی قرن ۱۹ است. وی برای نامیدن اصطلاح جامعه‌شناسی نخست فیزیک اجتماعی را بکار برد.

تعاریف جامعه‌شناسی

هانری مندراس از ارائه تعریف خودداری کرده و معتقد است که تعریف هر علم در آغاز آن معنی ندارد. گورویچ در رابطه با دلیل پیچیدگی تعریف جامعه‌شناسی می‌گوید، جامعه‌شناسی به دو دلیل پیچیده است: (۱) پیچیدگی قلمرو حقایقی که جامعه‌شناس در آن بسر می‌برد، (۲) روش جامعه‌شناسی تعاریف جامعه‌شناسی به سه گروه تقسیم می‌شوند:

(۱) تعاریف ناظر بر کمیت

تعاریف خود را بر حرکت تاریخی جامعه و قوانین کلی حاکم بر آن معطوف داشته‌اند و معتقدند جامعه‌شناسی در پی کشف قوانین کلی پدیده‌های اجتماعی است.

- تعریف ابن خلدون از علم تاریخ بر جامعه‌شناسی منطبق است او می‌گوید بدان که حقیقت تاریخ این است که حالات اجتماعی انسان را به ما بشناسد.
- آگوست کنت جامعه‌شناسی را این طور تعریف می‌کند: جامعه‌شناسی علم قوانین کلی پدیده‌های اجتماعی می‌باشد.

(۲) تعاریف ناظر بر روابط درونی بین گروهی

- بیشتر به واقعیت‌های روابط موجود میان افراد و گروه‌ها توجه دارند.
- آنها جامعه‌شناسی را علم بررسی مناسبات و روابط اجتماعی می‌دانند به عبارت دیگر این گونه قوانین قویاً به روان‌شناسی اجتماعی تأکید دارد.
- طرفداران این گروه بیشتر در آمریکا بسر می‌برند «ساموئل کینگ»، آلبیون اسمال، لئوپدین و ایزر.
- آلبیون اسمال می‌گوید: جامعه‌شناسی کنش‌های متقابل اجتماعی را بررسی می‌کند.
- لئوپدین و ایزر: جامعه‌شناسی را بررسی روابط متقابل انسان‌ها می‌داند و قائل به اصالت احساس و اصالت رفتار است.

(۳) تعاریف ناظر بر موضوعات خاص جامعه‌شناسی

- این گروه نخست ویژگی موضوع جامعه‌شناسی را اثبات کرده سپس با تعریف خاصی از آن می‌پردازد.
- تأکید این دسته بیشتر روی مطالعه جامعه، نظام اجتماعی و نهادهای جامعه می‌باشد.
- دورکیم: جامعه‌شناسی را علم نهادهای اجتماعی و چگونگی تکوین و عمل آنها تعریف می‌کند او معتقد است شیوه تفکر، احساس و عمل جامعه یا گروه غیر از شیوه تفکر، احساس و عمل افراد تشکیل‌دهنده آن به تنهایی است.
- دورکیم واقعیت اجتماعی را همانند شی تلقی کرده است و معتقد است که واقعیت‌های اجتماعی را نمی‌توان جز با واقعیت‌های اجتماعی دیگر تبیین کرد.

- مارکس و بر می‌گوید: جامعه‌شناسی علمی است که کوشش می‌نماید تا به درک تفسیر و تفهیم عمل اجتماعی انسان نایل شود. ارکان اصلی جامعه‌شناسی و بر عبارتند از: عمل اجتماعی، درک و تفهیم آن، تبیین علی آن.
- به نظر مارکس و بر تفهیم عبارتست از شناخت حالات درونی افراد
- مارکس و بر تفهیم و تفسیر را در یک عبارت ترکیب نمود و اصطلاح تفهیم تفسیری را با یک معنای ذهنی در برابر معنای عینی به دست می‌دهد.
- پارسنز معتقد است: جامعه‌شناسی بررسی نظام‌های اجتماعی مبتنی بر کنش‌های متقابل رفتارها و نقش‌های اجتماعی می‌باشد.
- گورویچ جامع‌ترین تعریف جامعه‌شناسی را مطرح کرده است. به نظر او جامعه‌شناسی علمی است که پدیده‌های اجتماعی تام را در کلیه سطوح بررسی می‌کند.
- پدیده اجتماعی تام را نخستین بار مارسل موس عنوان کرد.
- به نظر گورویچ اصل و غایت جامعه‌شناسی مشاهده گروه و رفتار آن به صورت کلی است و به نظر او پدیده اجتماعی تام کل جامعه را در بر می‌گیرد.

تقسیم‌بندی جامعه‌شناسی

نخستین تقسیم‌بندی جامعه‌شناسی توسط کنت به عمل آمد.

- کنت جامعه‌شناسی را در ارتباط با زمان و مکان به دو بخش اساسی جامعه‌شناسی ایستا و پویا تقسیم نمود.

جامعه‌شناسی ایستا یا سکونی

- جامعه را در حال سکون و ثبات در زمان محدود و مکان معینی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.
- ایستا شناسی مانند کارهای فیزیولوژیک بدن انسان و علم تشریح است.
- در این تجزیه و تحلیل جامعه به مثابه ارگانیسم در نظر گرفته می‌شود.
- ایستا شناسی از یک سو ساخت اجتماعی جامعه را در یک لحظه معین بررسی می‌کند و از سوی دیگر به تجزیه و تحلیل عنصر یا عناصری که جامعه را تشکیل می‌دهد می‌پردازد.

جامعه‌شناسی پویا یا حرکتی

- حرکت، تحول و دگرگونی اجتماعی و علل و نتایج و آثار آنها را در طول زمان مورد مطالعه قرار می‌دهد.
- هراکلیت برای اولین بار گفت: همه چیز در حال دگرگونی است و هیچ چیز آرام نیست.
- کنت با بیان مراحل سه‌گانه: ربانی، فلسفی و علمی حالت پویایی جامعه را در طی زمان بیان داشته است.
- مطالعه ایستایی مانند عکس‌برداری از یک حالت و حادثه است درحالی‌که پویاشناسی مانند فیلم‌برداری در طول زمان است.
- جامعه‌شناسی از نظر حدود به دو بخش محدود و کلان تقسیم‌بندی می‌شود.

سؤالات

- ۱) اصطلاح فیزیک اجتماعی اولین بار توسط چه کسی مطرح شد؟
 الف) دورکیم ب) کنت ج) سن سیمون د) اسپنسر
- ۲) از دیدگاه تونیس دو واژه گیمین شافت و گزل شافت به ترتیب بیان گر چه نوع جامعه است؟
 الف) سنتی - صنعتی ب) صنعتی - سنتی ج) خرد - کلان د) کلان - خرد
- ۳) به اعتقاد فردیناند تونیس با افزایش شهرگرایی کدام نوع رابطه افزایش می‌یابد؟
 الف) مکانیکی ب) ارگانیکی ج) گزل شافت د) گمین شافت
- ۴) به نظر دورکیم موضوع اصلی مطالعه جامعه‌شناسی چیست؟
 الف) کنش اجتماعی ب) واقعیت‌های اجتماعی
 ج) انسجام اجتماعی د) تکامل اجتماعی
- ۵) واژه جامعه‌شناسی یا Sociology اولین بار توسط چه کسی مطرح شد؟
 الف) آگوست کنت ب) امیل دورکیم ج) سن سیمون د) منتسکیو
- ۶) به نظر دورکیم وقایع به هنجار چه نوع وقایعی هستند؟
 الف) واقعیتهای که دارای خصوصی‌ترین صورتند ب) وقایعی که دارای عمومی‌ترین صورتند
 ج) وقایعی که با درد همراهاند د) وقایعی که با درد همراه نیستند.
- ۷) کدام بخش جامعه‌شناسی کنت به مقوله اجماع می‌پردازد.
 الف) پویایی ب) ایستایی ج) اثباتی د) متافیزیکی
- ۸) به نظر دورکیم عمومیت پدیده‌های اجتماعی:
 الف) چون عام است جمعی است. ب) چون جمعی است عام است.
 ج) چون عام است اجباری است. د) رابطه علت و معلولی خاصی ندارد.
- ۹) از دیدگاه کنت درباره تشابه یا عدم تشابه علوم اجتماعی و علوم طبیعی کدام گزینه صحیح است؟
 الف) میان این دو دسته از علوم تمایزی قائل نمی‌شود و تنها به پیچیدگی بیشتر علوم اجتماعی اشاره دارد.
 ب) علوم اجتماعی را بر علوم طبیعی به دلیل پیچیدگی بیشتر آن مقدم می‌دارد.
 ج) علوم طبیعی را به دلیل علمی بودن روش تحقیق آنها بر علوم اجتماعی مقدم می‌شناسد.
 د) میان این دو دسته از علوم تمایز اساسی قائل است.
- ۱۰) از دیدگاه مارکس وبر پدیده‌های اجتماعی را با کدام روش باید مطالعه کرد.
 الف) تنها با روش‌های ذهنی ب) تنها با روش‌های عینی
 ج) با روش‌های ذهنی و عینی با هم د) با روش تفسیری

(ج) وفاق اجتماعی (د) واقعیت‌های اجتماعی

۳۱) زمانی که مواد مخدر و وضعیت آن در یک جامعه مطالعه کنیم، موضوع مورد مطالعه در کدام حیطة قرار می‌گیرد.

(الف) جامعه‌شناسی خرد (ب) جامعه‌شناسی کلان
(ج) روانشناسی اجتماعی (د) جرم‌شناسی

۳۲) زمانی که بررسی در مورد وضعیت افزایش یا کاهش باروری و زاد و ولد در یک جامعه صورت می‌گیرد، کدام یک از اهداف جامعه‌شناسی مدنظر قرار می‌گیرد؟

(الف) نظری (ب) عملی (ج) عملی کاربردی (د) نظری ایده‌آلی

۳۳) انتخاب یک دهکده با عنوان متداول‌ترین و قابل دسترس‌ترین نمونه، نشان‌دهنده کدام یک از موارد زیر است.

(الف) گروه (ب) پدیده اجتماعی (ج) جامعه (د) اجتماع

۳۴) بنا به نظر دورکیم دو خصلت اساسی واقعیت‌های اجتماعی کدامند؟

(الف) پویایی و هدفمند بودن (ب) برون ذاتی و اجباری
(ج) پویایی و ایستایی (د) مختار و بیرونی بودن

۳۵- کدام یک از افراد زیر جامعه‌شناسی را بر مبنای موضوعات خاص تعریف می‌کند.

(الف) آگوست کنت (ب) ساموئل کینگ (ج) امیل دورکیم (د) ابن خلدون

۳۶- مکتب جامعه‌شناسی بیشتر به کدام یک از پایه‌های زیر استوار است؟

(الف) تئوری (ب) قوانین تجربی (ج) پیش فرض‌ها (د) متغیر

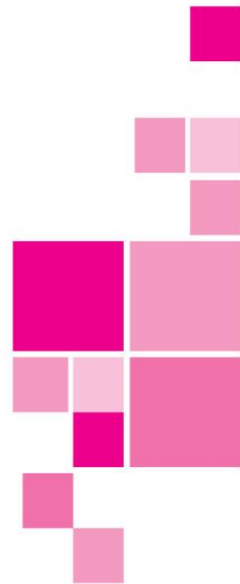
۳۷- عکس‌برداری و فیلم‌برداری در جامعه‌شناسی به ترتیب متناسب با کدام تقسیم‌بندی است؟

(الف) تشریح مرفولوژی (ب) فیزیولوژی - تشریح
(ج) ایستایی - پویایی (د) پویایی - ایستایی

پاسخنامه				
۱. گزینه (ب)	۲. گزینه (الف)	۳. گزینه (ج)	۴. گزینه (ب)	۵. گزینه (الف)
۶. گزینه (ب)	۷. گزینه (ب)	۸. گزینه (ب)	۹. گزینه (الف)	۱۰. گزینه (د)
۱۱. گزینه (ب)	۱۲. گزینه (د)	۱۳. گزینه (ج)	۱۴. گزینه (ب)	۱۵. گزینه (ج)
۱۶. گزینه (د)	۱۷. گزینه (د)	۱۸. گزینه (الف)	۱۹. گزینه (ب)	۲۰. گزینه (ب)
۲۱. گزینه (الف)	۲۲. گزینه (ب)	۲۳. گزینه (ب)	۲۴. گزینه (الف)	۲۵. گزینه (ج)
۲۶. گزینه (د)	۲۷. گزینه (ج)	۲۸. گزینه (د)	۲۹. گزینه (د)	۳۰. گزینه (ب)
۳۱. گزینه (الف)	۳۲. گزینه (ج)	۳۳. گزینه (د)	۳۴. گزینه (ب)	۳۵. گزینه (ج)
۳۶. گزینه (ج)	۳۷. گزینه (ج)			

بخش دوم:

فصل اول: نظریه‌های جامعه‌شناسی

مقدمه

نظریه‌های جامعه‌شناسی برگرفته از تحقیقات اندیشمندان بزرگی چون مارکس، کنت، وبر، دورکیم و... می‌باشد که هر کدام از آنها بخشی از مسائل و مشکلات اجتماعی ما را تبیین کرده‌اند به همین خاطر نظریه جامعه‌شناسی بنیان جامعه‌شناسی را شکل می‌دهد و فراگیری آن برای دانشجویان و علاقه‌مندان به علوم اجتماعی برای تبیین واقعیت‌های اجتماعی ضروری و حیاتی است اثر حاضر از منابع مختلف برای این درس تهیه شده و به صورت ساده و پیوسته نوشته شده است. که نسبت به کتاب‌های دیگر این مزیت را دارد که اول اصول و مکاتب توضیح داده می‌شود و سپس در پایان هر فصل تست‌های مربوط به آن فصل داده می‌شود.

تعریف

تئوری یا نظریه در لغت به معنای اندیشیدن یا تحقیق آمده است. با گسترش علوم این واژه نیز گسترش یافته است که در ذیل چند نمونه از تعاریف دیگر را ذکر می‌کنیم.

(۱) روشی: رابطه منطقی بین دو پدیده که با آزمایشات متعدد اثبات شده و برای نشان دادن بخشی از واقعیت‌های اجتماعی است.

(۲) بینشی:

(الف) همگرایی جامع قضایای متعدد در قالب یک مجموعه به هم پیوسته و منطقی برای تبیین بخشی از واقعیت‌های اجتماعی

(ب) نظام دامنه گسترده‌ای از افکار که با اصلی‌ترین قضایای زندگی انسان در ارتباط است.

نکته ۱: فرق نظریه با مکتب: مکتب با توجه به گرایش‌ها و نظریه‌های درونی‌اش نسبت به نظریه، کلی‌تر و عام‌تر است و نظریه برخلاف مکتب ساخت علمی دارد. بنابراین نظریه از لحاظ تقسیم اصول و ترکیب محدود و همیشه موقتی است.

نکته ۲: منظور از تئوری یا نظریه در جامعه‌شناسی: ساخت روابط و عناصری است که بین اجزای کل آن رابطه معقول و منطقی برقرار است.

عناصر نظریه

نظریه شامل پارادایم، مکتب، مفاهیم، فرضیه و قوانین است که ۳ جزء مفاهیم فرضیه و قوانین جزء بخش درونی نظریه است.

پارادایم: تصویر بنیادی، چهارچوب مفهومی و هسته مرکزی هر علم است. پارادایم هر علم رابطه مستقیم و دائمی با ابزار تجزیه و تحلیل آن علم دارد. و از نظر کوهن "توماس" پیشرفت هر علم بر اساس تغییر و تحول در پارادایم است.

تقسیم پارادایم از نظر ریتزر

(الف) پارادایم واقعیت اجتماعی

(ب) پارادایم تعریف یا تفهیم اجتماعی

است. هومنز گزاره‌های کارکردگرایی را به سه دسته تقسیم می‌کند: (۱) گزاره‌های ساختی که آزمون‌پذیرند اما باید توسط احکام دیگر توضیح داده شوند. (۲) گزاره‌های روان‌شناختی که خود آزمون‌پذیرند اما به کار توضیح یا تبیین گزاره‌های طبقه اول می‌آیند. (۳) گزاره‌های کارکردی که نه آزمون‌پذیرند و نه به کار تبیین می‌آیند. از نظر وی اصول تبیین در انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی و همچنین در تاریخ نه ساختی هستند و نه کارکردی بلکه آن‌ها روان‌شناختی هستند.

نکته: هومنز از میان انواع تبیین، تبیین تاریخی و روان‌شناختی را به یکدیگر نزدیک می‌داند.

فضایای عام

هومنز با توسل به دو متغیر اساس فضایای عام خود را بیان می‌کند، این دو متغیر عبارتند از: ارزش و کمیت. از نظر او ما باید ارزش و کمیت را دو طبقه تشکیل‌دهنده متغیرهای خود محسوب کنیم. قضیه موفقیت: در میان تمام اعمالی که شخص انجام می‌دهد، بیشتر اوقات ممکن است شخص آن عملی را که به پاداش منتهی می‌شود تکرار کند. این قضیه به خودی خود هیچ چیزی را در تدارک آن عمل بیان نمی‌کند، بلکه در آن فقط دو پدیده پاداش و فعالیت به هم مربوط شده است. این قضیه بیان می‌کند در مورد اعمالی که اشخاص انجام می‌دهند احتمال تکرار عمل پاداش گرفته بیشتر است. تحلیل موفقیت تلویحاً بیان‌گر این است که تکرار فزاینده پاداش منجر به تکرار فزاینده عمل می‌شود. همچنین هر چه یک عمل کمتر به پاداش منجر شود همان قدر آن عمل کمتر مستعد تکرار است. هر قدر زمان بین عمل و تشویق کوتاه‌تر باشد به همان میزان احتمال تکرار آن عمل از سوی فرد بیشتر است. اگر تشویق را به یک‌باره متوقف کنیم عملی که همواره به‌طور منظم تشویق می‌شود زودتر از عملی که به‌طور نامنظم تشویق می‌شود به خاموشی می‌گراید. یکی از دلایل اینکه چرا مردم در هنگام قمار، ماهیگیری یا شکار حتی زمانی که نتیجه کمی عایدشان می‌شود سخت می‌کوشند این است که این گونه عملیات به‌طور نامنظم پاداش به همراه دارد.

نکته: از دیدگاه مبادله اگر فرد در برابر پاداش عمل نوع خاصی از پاداش مکرراً دریافت کند، از ارزش‌های واحدهای بعدی در نظرش کاسته می‌شود.

قضیه انگیزه

این قضیه مربوط به تأثیر موقعیت‌ها بر اعمالی است که در آن موقعیت‌ها رخ می‌دهد. این موقعیت‌ها زمینه محرک و یا انگیزش نامیده می‌شوند. اگر در گذشته وجود یک انگیزه خاص یا یک مجموعه از انگیزه‌ها فرصتی بوده است که در آن عمل شخص به پاداش منجر شود. هر قدر وضعیت جدید شبیه گذشته باشد. احتمال اینکه فرد به انجام عمل یا اعمال شبیه به آن دست بزند بیشتر است. این قضیه بیان‌گر این است که ظهور دوباره موقعیتی که منجر به عمل موفقیت‌آمیز شده است احتمال تکرار آن عمل را فراهم می‌سازد. ارتباط انگیزه و عمل است که موجب تعمیم و تمیز می‌شود. متغیر اصلی در قضیه انگیزه در وجه مشابهت میان انگیزه‌های حال و انگیزه‌هایی است که عمل را در گذشته پاداش داده است. تمایل به تقلید از دیگران از امور امری طبیعی است و اساساً از طریق بازتاب‌های شرطی یادگرفتنی است. اما در اصل انسان در انجام عملی که تقلید می‌کند اصرار نخواهند ورزید مگر اینکه آن عمل بالاخره برای او پاداشی به همراه داشته باشد.

نکته: بیشتر کودکان از طریق رفتار الگویی قادرند اعمال مشخص را تعمیم بدهند.

قضیه ارزش «تشویق و تنبیه»

هر اندازه نتیجه عمل یک شخص برای او بالارزش تر باشد به همان اندازه علاقه وی نسبت به تدارک انجام آن عمل بیشتر می شود تغییر ارزش ممکن است مثبت باشد یا منفی، نتایج عمل شخص را که برای او نتیجه مثبت دارند پاداش و نتایج اعمالی را که منفی هستند تنبیه می نامند. در این مقیاس نقطه صفر جایی است که شخص نسبت به نتیجه اعمالش بی اعتنا است. افزایش در ارزش منفی «تنبیه» احتمال انجام آن عمل را کاهش می دهد. بنابراین دو نوع پاداش وجود دارد. پاداش های ذاتی و حقیقی و پاداش اجتناب از تنبیه به طور مشابه دو تنبیه داریم. تنبیه ذاتی و تنبیه برای جلوگیری از پاداش. مؤثرترین روش برای حذف یک عمل غیرقابل قبول به خود واگذار کردن شخص است بدون دادن پاداش به نحوی که وی سرانجام به خاموشی گراید. آنچه که باعث می شود که ارزش ها بی نهایت تغییرناپذیر باشند این است که آموختنی هستند.

نکته: تنبیه یا تهدید زمانی که برای انجام عمل خاص و نه برای باز داشتن فرد از انجام عملی بکار رود، کمتر مؤثر است.

نکته: تقویت منفی: احتمال رخ داد یک رفتار در آینده افزایش می دهد اما به صورت حذف عوامل ناراحت کننده از محیط.

نکته: تقویت کننده تعمیم یافته: به هیچ موقعیتی وابسته نیست و در غیاب هرگونه محرومیت خاص همچنان کارایی شان را حفظ می کنند.

قضیه محرومیت و اشباع

هر اندازه فرد در گذشته نزدیک نوع خاصی از پاداش دریافت کرده باشد به همان اندازه واحدهای بعد آن پاداش برای وی ارزش کمتری خواهند داشت. تأکید این قضیه بر گذشته نزدیک است زیرا پاداش های زیادی وجود دارد که انسان تنها به طور موقت از آنها اشباع می گردد در این موارد غذا بهترین مثال است. قدر مسلم اصل محرومیت و اشباع خیلی دقیق نیست و تنها یک گرایش را بیان می کند و بیش تر بیان کننده مفهوم پاداش نامنظم است.

قضیه پرخاش «تجاوز» و تأیید

هنگامی که رفتار فرد پاداش مورد انتظارش را دریافت نمی کند و یا با تغییری که انتظارش را نداشته باشد روبرو می شود عصبانی شده و بیشتر به انجام دادن رفتار پرخاشگرانه متمایل می شود وقتی عمل فرد پاداش مورد انتظار به ویژه پاداشی بیشتر از آن دریافت می کند یا تنبیه مورد انتظار دریافت نمی کند در این حالت فرد لذت خواهد برد و بیشتر به انجام عمل پسندیده متمایل خواهد گردید و نتایج چنان عملی برایش ارزشمندتر خواهد شد.